

Ebeveynlerin Çocuklarının Serbest Zaman Aktiviteleri ve Spora Katılımlarıyla İlgili Görüş ve Beklentileri

The Parents' Opinion and Expectations about Their Children's Leisure Time Activities and Sport Participation

ORJİNAL ARAŞTIRMA
ORIGINAL RESEARCH

Gürkan ELÇİ*
Özgür MÜLAZIMOĞLU
BALLI**

* Arş. Gör. Bartın Üniversitesi, Be-
den Eğitimi ve Spor Yüksekokulu,
Bartın / TÜRKİYE/TURKEY
**Yrd. Doç. Dr. Pamukkale Üniver-
sitesi, Spor Bilimleri ve Teknolojisi
Yüksekokulu, Rekreasyon Bölümü,
Denizli / TÜRKİYE/TURKEY

Yazışma Adresi/Correspondence:
Gürkan ELÇİ
Bartın Üniversitesi,
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu,
Bartın / TÜRKİYE/TURKEY
gurkanelci@gmail.com
omballi@pau.edu.tr

Geliş Tarihi/Received: 05/05/2014

Kabul Tarihi/Accepted: 07/05/2014

Özet:

Araştırmanın amacı ebeveynlerin, çocuklarının serbest zaman aktiviteleri ve spora katılımları hakkındaki görüş ve beklentilerinin belirlenmesidir. Araştırmaya Pamukkale Üniversitesi'nde görev yapan ve en az bir çocuk sahibi 100 erkek ve 79 kadın olmak üzere toplam 179 (yaş=37.37, Ss= 6.32) akademik ve idari personel katılmıştır. Çalışmada araştırmacılar tarafından hazırlanan "Ebeveynlerin Çocuklarının Serbest Zaman Aktiviteleri ve Spor Faaliyetlerine Katılımları İle İlgili Görüş ve Beklenti Anketi" veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Verilerin analizinde ortalama, standart sapma, yüzde, frekans dağılımları ve iki bağımsız örneklemli t-test analizi kullanılmıştır. Bulgular, ebeveyn görüşlerine göre çocukların en çok tercih ettiği serbest zaman aktiviteleri; TV izlemek, müzik dinlemek, bilgisayar ve internet ile uğraşmak ve dördüncü sırada ise spor yapmak olduğunu göstermiştir. Ebeveynlerin kendi görüşlerine göre ise çocuklarının serbest zaman aktivitesi olarak ilk sırada spor yapmaları gerektiği ve daha sonra sırasıyla kitap ve dergi okumaları, müzik enstrümanları ile ilgilenmeleri ve zeka oyunları ile uğraşmaları gerektiği görüşünde oldukları saptanmıştır. Serbest zaman etkinliklerinin çocuklar üzerindeki etkileri hakkında ebeveynler, gelişim ve büyümelerine olumlu yönde etki eder (%67.6), çocukların arkadaşlık ilişkilerini geliştirir (%63.1) ve sosyal kişilik kazandırır (%60.9), şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Ebeveynlere göre çocukların serbest zaman aktiviteleri için gün içerisinde ortalama ayırdıkları saat ve ayırmaları gereken saat ortalamaları [T(315)=3.729, p=.000] ile çocukların serbest zaman aktiviteleri için hafta boyunca ortalama ayırdıkları gün ile ayırmaları gereken gün ortalamaları [T(309)=-2.350, p=.019] arasındaki farklar anlamlıdır. Bu bulgulara göre, ebeveynler çocuklarının gün içe-risinde daha az fakat hafta boyunca daha fazla gün serbest zaman aktivitelerine zaman ayırmaları gerektiğini düşünmektedirler. Son olarak, ebeveynlerin %36.9'u çocuklarının sportif etkinliklere serbest zamanlarını değerlendirme amaçlı katılmasını istediklerini bildirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Serbest zaman, spor, çocuk ve ebeveyn

Abstract:

The aim the study was to determine the parents' opinions and expectations about their children's leisure time activities and sport participation. 179 (100 men & 79 women) academic and administrative personnel (age=37.37, Ss= 6.32), who works in Pamukkale University and have at least a child, participated to this study. On this study, "The Questionnaire of the Parents' Opinions and Expectations about Their Children's Leisure Time Activities and Sport Participation", prepared by researchers, was used to obtain data. Descriptive statistics and independent samples t-test were used for data analyses. Children mostly prefer watching TV, listening music, spending time on computer and internet, and doing sport as a leisure time activities. In addition, according to parents' opinion, children should participate to sport firstly then to read book-magazine, to interested in music instrument and to attend intelligence games on their leisure time. Moreover, leisure time activities affect positively children's development-growth (%67.6), to improve their friendship (%63.1), and to give social personality (% 60.9). There were significant differences between the time that children spend and the time that children should spend [T(315)=3.729, p=.000] and between days that children used for their leisure time a week and the day that children should used for leisure time a week [T(309)=-2.350, p=.019]. According to findings parents wants that their children spend less time in a day but more days during a week for their leisure time that they used to do. Finally, 36.9% of parents wants to their children participate sports as a leisure time activity.

Keywords: Leisure time, sport, child and parents

Aile, toplumların gelişip varlıklarını devam ettirmelerinde gerekli olan toplumsal bilincin bireylere kazandırılmasında en temel ve en önemli kurumlardan biri olarak kabul edilmektedir (March, 2000; Levin ve Trost, 1992). Sayın (1990) ise yaptığı tanımda aileyi; “biyolojik ilişkiler sonucu insan türünün devamını sağlayan, toplumsallaşma sürecinin ilk ortaya çıktığı, karşılıklı ilişkilerin belirli kurallara bağlandığı güne dek toplumda oluşturulmuş, özdeksel ve tinsel zenginlikleri kuşaktan kuşağa aktaran, biyolojik, psikolojik, ekonomik, toplumsal, hukuksal vb. yönleri bulunan toplumsal bir birim” olarak tanımlamıştır (Sayın, 1990). Aile üyelerinin sayısı, içinde bulunduğu toplumun şekli, kültür dokusu ve ekonomisine göre değişebilmekte, temelde eş birlikteliği ile sosyal ve hukuki dayanağı oluşabilen bir organizasyon olarak görülmektedir (Berkay, 1998; Santur, 1998).

Çocuk, ilk sosyal deneyimlerini aile içinde yaşamakta ve öğrenmektedir. Çevresindeki insanlara karşı nasıl davranması gerektiğini, karşılaşılabileceği sorunlarla nasıl başa çıkabileceğini aile içindeki etkileşim sürecinde öğrenir. Aile, zengin bir ilişki ve etkileşim ortamı içermesi bakımından, çocuk için toplumu en iyi şekilde temsil eden güçlü bir örnektir. Ebeveynler ve çocuklar arasındaki ilişkiler toplumun inşasında temel unsurlardan biridir (Bilton ve ark, 2002).

Toplumun en temel unsuru olan aile içerisinde çocuk yaşam tarzını şekillendirmesini sağlayacak her türlü olumlu ve olumsuz davranışları edinmekte ve pekiştirmektedir. Beslenme alışkanlığından, kitap okumaya, sigara içmek gibi zararlı alışkanlıklardan spor yapmak gibi sağlığını olumlu yönde etkileyen alışkanlıklara kadar birçok davranışın temelleri aile ortamı içerisinde atılmaktadır. Çocukların serbest zamanlarını değerlendirme şekilleri de aile içerisinde gelişmeye başlayan hayatın önemli unsurlarından biridir.

Beden eğitimi ve sporu toplumlarının büyük bir kesimine yaygınlaştırmış toplumlarda aileler, çok büyük oranda çocuklarının sportif etkinliklere katılımını olumlu yönde desteklemektedirler. Çocuk, doğumdan itibaren okul dönemine kadar öncelikle aile üyeleriyle ilişki içerisinde. Her şeyi onları taklit ederek öğrenir. Bu nedenle anne ve babasını kitap okurken gören çocuk kitap okuma alışkanlığı kazanır, dişlerini fırçaladığını gördüğünde diş fırçalama alışkanlığını kazanır, spor yaptığını gördüğünde de aktif olarak spor yapma alışkanlığı kazanır gibi sonuçları gözlemleyebiliriz (Öztürk, 1998). Özellikle, ailenin eğitim düzeyi, çocuğun serbest zaman değerlendirme davranışı oluşturmasında belirleyici ve yönlendirici olmaktadır (Bianchi ve Robinson, 1997).

Serbest zamanı değerlendirme alanındaki toplumsallaşma, erken çocukluk döneminden başlayıp, ergenlik, gençlik ve yetişkinlik dönemlerinde değişerek süren bir olgudur (Hoff ve Ellis, 1992). Dolayısıyla, bireyin ait olduğu toplumun kültürü, onun yaşam kültürünü ve serbest zamanı değerlendirme tutum ve davranışını da etkileyecektir. Bilindiği gibi, çocuğun serbest zamanını değerlendirme konusunda sahip olduğu tutum ve davranışlar, onun aile içi etkileşim yoluyla edindiği değer ve normlar ile belirlenmektedir. Bu değer ve normlar ise, ailenin sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik özellikleri ile kırsal ya da kentsel aile oluşuna ve kompozisyonuna bağlı olarak farklılık göstermektedir (Aslan, 2000).

Aile bağları güçlü, ailesi tarafından sevilen ve desteklenen çocukların aile bağları zayıf çocuklara göre, sosyal, akademik, davranışsal ve fiziksel aktivitelerdeki kendilerini algılayışları daha yüksektir (Jackson, Eye, Fitzgerald, Zahao ve Witt, 2010). Aile ortamı da, çocuğun

yetenekleri konusunda belirleyici rol oynamaktadır. Bağların, iletişimin olumlu olduğu, serbest zaman uğraşlarına aktif katılan, zihinsel veya kültürel etkinliklerde yer alan aileler, çocuklarının benlik ve özsaygı gelişimini, hedef belirlemelerini olumlu yönde etkilemektedir (Burt, Cohen ve Bjork, 1998; DuBois, Elitel ve Fenler, 1994; Kurdek ve Sinclair, 1998). Bunun yanı sıra, aile ile serbest zamanı değerlendirmenin aile doyumunu arttırdığı ve aile bütünlüğünü desteklediği vurgulanmaktadır (Aslan, 2009; Zabriskie ve McCormick, 2003).

Serbest zaman değerlendirme aktiviteleri arasında sıklıkla tercih edilen sporun bilinçli olarak yaygınlaşmasında, toplumsal bir boyut kazanmasında ve sağlıklı nesillerin yetişmesinde ailelerin spora olan ilgi ve bilgi düzeyleri etkili olmaktadır (Yetim, 2005). Günümüzde spor aktiviteleri ve organizasyonlarına verilen önem giderek artmaktadır. Eskiden gelişmiş ülkelerde zenginlerin yapmış oldukları spor aktiviteleri, günümüzde toplumlarda her kesiminin ilgi gösterdiği, hatta aktif ve pasif olarak katıldıkları bir faaliyet haline gelmiştir (Kılıçgil, 1998). Yeni Zelanda'da bir grup genç üzerinde yapılan bir çalışmada ise, çocukluk döneminde kulüp ve organize edilmiş sportif aktivitelere sosyal katılım araştırılmıştır. Sonuç olarak, çocuklukta yüksek düzeyde spora katılımın söz konusu olduğu vurgulanmıştır (McGee, Williams, Howden-Chapman, Martin ve Kawachi, 2006). "Kitleleri peşinden sürükleyen spor etkinliklerine yönelen bireylerin amacı; eğlenmek dinlenmek ve hoşça vakit geçirmekten, sağlığını korumaya, sosyal çevre kazanmaya ya da para kazanmaya kadar geniş bir alan içerisinde değişmektedir" (Kılıçgil, 1998). Spor olgusunun toplumu oluşturan bireyler üzerindeki etkisi yukarıdaki çalışmalardan da anlaşılacağı gibi olumlu katkılar sağlamakla birlikte, iyi ve verimli değerlendirilmediği takdirde olumsuz sonuçlarda doğurabileceği söylenebilir.

Bireyin temel ihtiyaçlarının haricinde kalan ve bu bireyler üzerinde psikolojik ve sosyolojik açıdan serbest zaman aktivitelerinin olumlu veya olumsuz önemli ölçüde etkiye sahip olduğu, yapılan araştırmalar sonucunda tespit edilmiştir. Bir araştırma sonucuna göre; çocukların, toplumun ve ailelerin yansması olduğu; eğer çocuklara hareketsiz, aşırı kilolu öğretmenler ders verirse, hareketsiz aileler büyütürse ve bütün gün koltuklarına gömülmüş büyükbabalarını veya büyükannelerini seyredersen, gençlerin de gördükleri örneklere uyum sağladıkları ve örnek aldıkları gözlemlenmiştir (Kalish, 1998). Çocukların, beden eğitimi ve spor aktivitelerine katılımı, büyük ölçüde ebeveynlerin konuya olan bakış açısıyla ilgilidir. Bazı aileler, beden eğitimi ve sporun sosyalleşme süreci üzerindeki olumlu etkisinin bilincinde olup çocuklarının bu aktivitelere katılımını desteklerken çoğu aile ise; çocuklarının bu faaliyetlere katılımına sıcak bakmamaktadır (Güven ve Öncü, 2006).

Bu bulgular doğrultusunda, günümüze değin yapılan araştırmaların sonuçlarından hareketle, çocukların fiziksel aktivite seviyeleri, spor ve serbest zaman aktivitelerine katılımındaki ebeveynin etkisi konulu sınırlı sayıda araştırma bulunmaktadır. Serbest zaman aktiviteleri ve spor faaliyetlerine çocukları yönlendirebilecek olan ebeveynlerin, bu konunun önemi hakkında ne kadar bilgili oldukları, nasıl yönlendirdikleri ve çocuklarını nasıl yönlendirilmesi gerektiği ile ilgili olarak çok fazla çalışma bulunmamaktadır. Ebeveynlere göre, çocukların mevcut durumlarını ve olması gereken durumlarını belirlemek adına bu çalışmanın amacı, ebeveynlerin çocuklarının serbest zaman aktiviteleri ve spora katılımı hakkındaki görüş ve beklentilerinin belirlenmesidir.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Örneklem:

Çalışmanın örneklemini, Pamukkale Üniversitesi'nde görev yapmakta olan ve en az bir çocuk sahibi 100 erkek ve 79 kadın olmak üzere toplam 179 ($\bar{X}_{yaş} = 37.37$, $Ss = 6.32$) akademik ve idari personel oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı:

Ebeveynlerin demografik bilgilerini ve çocuklarının serbest zaman aktiviteleri hakkındaki görüşlerini elde edebilmek amacıyla araştırmacı tarafından "Çocukların Serbest Zaman Aktiviteleri ve Spor Faaliyetlerine Katılımları İle İlgili Ailelerin Görüş ve Beklenti Anketi" hazırlanmıştır.

Anket hazırlanırken çalışmanın amacına uygun sorular belirlendikten sonra, kaynak araştırması yapılmıştır. Yapılan kaynak araştırması sonucunda araştırmanın amacına uygun şekilde taslak form oluşturulmuştur (Keskin, 2006, Öncü, 2007; Şimşek, 2005). Oluşturulan bu taslak formun kapsam geçerliğini tespit etmek için Spor Bilimleri alanından üç uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşlerine göre anketin uyuşmayan maddeleri düzeltilmiş ve ön uygulama formu oluşturulmuştur.

Ön uygulama formunda bulunan sorular farklı özellikleri ölçmeye yönelik olarak hazırlandığı için anket 20 kişilik örneklem grubuna uygulanarak anlaşılabilirlik ile ilgili çıkabilecek sorunlar tespit edilmiş (katılımcıların boş bıraktığı soruların bazılarının cevap seçenekleri eklenmiş ve bazıları çıkartılmıştır) ve düzeltilerek ankete son şekli verilmiştir.

Hazırlanan anket formu beş bölümden oluşmaktadır:

Birinci Bölüm: Araştırmaya katılan ebeveynlerin, demografik özelliklerini betimlemeye yönelik, cinsiyet ve yaş maddelerini içeren olgusal sorulardan oluşmaktadır.

İkinci Bölüm: Araştırmaya katılan ebeveynlerin, çocuklarının serbest zamanlarında katıldıkları aktiviteler ve katılmasını istedikleri aktiviteleri belirlemeye yönelik iki davranış sorusundan oluşmaktadır. Her iki soru da diğer seçeneği dâhil olmak üzere "televizyon izlemek", "spor yapmak", "kitap okumak" gibi toplam on dokuz aktivite maddesinden oluşmaktadır. Aktiviteler alfabetik olarak sıralanarak ankete yerleştirilmiştir. Ebeveynlerden bu maddeler içerisinde çocukların serbest zamanlarında tercih ettikleri ve kendilerine göre tercih etmeleri gereken aktiviteleri işaretlemeleri istenmiştir. Ebeveynlere birden fazla seçenek işaretleyebilecekleri ankette belirtilmiştir. Ebeveynlerin diğer seçeneğine yazmış oldukları aktivitelerde bulgular incelenirken ayrı ayrı ele alınmıştır.

Üçüncü Bölüm: Araştırmaya katılan ebeveynlerin, serbest zaman aktivitelerinin çocuklar üzerindeki etkilerini belirlemeye yönelik inanç ve kanı sorusundan oluşmaktadır. Bu bölüm "Çocukların dinlenmelerine yardımcı olur", "Çocuklar için eğlenceli ve heyecan vericidir", "Çocukların stres atmalarına olanak sağlar" gibi on üç maddeden oluşmaktadır. Maddeler "kesinlikle katılıyorum", "katılıyorum", "kararsızım", "katılmıyorum", "kesinlikle katılmıyorum" derecelendirme ölçeği kullanılarak cevaplanmaktadır. Bu dereceleme ölçeğinin iç tutarlık katsayısı 0.91 olarak tespit edilmiştir.

Dördüncü Bölüm: Araştırmaya katılan ebeveynlerin, çocuklarının serbest zaman ve spor aktivitelerine günde kaç saat katıldıklarını ve ebeveynlere göre kaç saat katılmaları gerektiğini, haftada kaç gün katıldıklarını ve haftada kaç gün katılmaları gerektiğini içeren bilgi soruları hazırlanıp ankete eklenmiştir.

Beşinci Bölüm: Araştırmaya katılan ebeveynlerin, çocuklarının gelecekte hangi düzeyde sportif aktivitelere katılmasını istediklerini belirttikleri bir olgusal sorudan oluşmaktadır. Bu soru da ebeveynlerin, “elit” (uluslararası, milli temsil düzeyinde), “kulüp takımı” (ulusal, kulüp bazlı turnuva ve ligler), “okul takımı” (okul olarak spor müsabakalarına katılma), “serbest zamanlarını değerlendirme” ve “diğer” maddelerinden bir tanesini işaretlemeleri istenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğü’nden gerekli izinler alındıktan sonra “Çocukların Serbest Zaman Aktiviteleri ve Spor Faaliyetlerine Katılımları İle İlgili Ailelerin Görüş ve Beklenti Anketi” araştırmacı tarafından katılımcılara uygulanmıştır. Uygulanan anket sonucunda ikinci bölümden elde edilen verilerin analizinde ortalama ve standart sapma, üçüncü ve beşinci bölümden elde edilen verilerin analizinde ise yüzde ve frekans dağılım analizleri kullanılmıştır. Dördüncü bölümde ebeveyn görüşlerine göre çocuklarının serbest zaman spor aktiviteleri için günde ayırdıkları ve ayırmaları gereken saat ortalamaları ve haftada katıldıkları ve katılmaları gereken ortalama gün sayılarının arasındaki farkın tespit edilmesi için iki bağımsız örneklem t-testi analizi kullanılmıştır.

BULGULAR

Ebeveynlere göre çocuklarının, serbest zamanlarında tercih ettikleri aktiviteler ve çocuklarının serbest zamanlarında tercih etmesi gereken aktiviteler hakkındaki görüşlerinin frekans ve yüzde dağılım sonuçları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Ebeveynlere göre Çocuklarının, Serbest Zamanlarında Tercih Ettikleri Aktiviteler ve Çocuklarının Serbest Zamanlarında Tercih Etmesi Gereken Aktivitelerin Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Ebeveynlere Göre Çocuklarının			Ebeveynlere Göre Çocuklarının		
	Serbest Zamanlarında Tercih Ettikleri			Serbest Zamanlarında Tercih Ettikleri		
	Aktiviteler		Sıralaması	Gereken Aktiviteler		Sıralaması
N	%	N		%		
Tv izler,	133	74.3	1.	34	19	15.
Müzik dinler,	104	58.1	2.	89	49.7	8.
Bilgisayar, internet ile uğraşır,	90	50.3	3.	75	41.9	9.
Spor yapar,	87	48.6	4.	130	72.6	1.
Bilgisayar oyunları ile vakit geçirir,	85	47.5	5.	17	9.5	17.
Arkadaşları ile sohbet ederler,	78	43.6	6.	93	52	6.
Kitap, dergi vb. okur,	67	37.4	7.	128	71.5	2.
Zeka oyunları ile uğraşır,	65	36.3	8.	103	57.5	4.
Konsere, sinemaya gider,	59	33	9.	93	52	5.
Dinlenir,	45	25.1	10.	60	33.5	14.
Müzik ens. ile ilgilenir,	38	21.2	11.	105	58.7	3.
Resim, heykel, seramik gibi el işleri ile uğraşır,	33	18.4	12.	60	33.5	13.

	Ebeveynlere Göre Çocuklarının Serbest Zamanlarında Tercih Ettikleri			Ebeveynlere Göre Çocuklarının Serbest Zamanlarında Tercih Ettikleri		
	Aktiviteler			Gereken Aktiviteler		
	N	%	Sıralaması	N	%	Sıralaması
Bahçe işleri ile uğraşır,	19	10.6	13.	66	36.9	12.
Oyuncakları ile oynar	11	6	14.	1	0.6	19.
Tavla, okey vb. oyunlar oynar,	9	5	15.	12	6.7	18.
Kütüphaneye gider,	5	2.8	16.	70	39.1	11.
Koleksiyonculuk	5	2.8	17.	23	12.8	16.
Tiyatro, operaya gider,	4	2.2	18.	70	39.1	10.
Oyun Parklarında vakit geçirir	3	1.7	19.	-	-	-
Hiçbirini tercih etmez	1	0.6	20.	0	0	22.
Eğitici Oyunlar oynar	1	0.6	21.	1	0.6	20.
Halk Oyunları	1	0.6	22.	1	0.6	21.
Ders Çalışmalı	-	-	-	91	50.8	7.

Tablo 2'de ebeveynlerin, serbest zaman aktivitelerinin çocuklar üzerindeki etkileri ile ilgili görüşlerinin frekans, yüzde dağılımları ve ortalama, standart sapma sonuçları verilmiştir.

Tablo 2. Ebeveynlerin, Serbest Zaman Aktivitelerinin Çocuklar Üzerindeki Etkileri İle İlgili Görüşlerinin Frekans, Yüzde Dağılımları Sonuçları

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
	Çocukların dinlenmelerine yardımcı olur	92	51.4	73	40.8	10	5.6	3	1.7	
Çocuklar için eğlenceli ve heyecan vericidir	102	57	69	38.5	7	3.9				
Eğiticidir	106	59.2	60	33.5	12	6.7				
Çocukların stres atmalarına olanak sağlar	103	57.5	70	39.1	5	2.8				
Çocukların arkadaşlık ilişkilerini geliştirir	113	63.1	56	31.3	9	5				
Rahatlatıcıdır ve can sıkıntısını giderir	93	52	77	43	7	3.9	1	0.6		
Psikolojik sağlıklarını olumlu etkiler	95	53.1	77	43	5	2.8	1	0.6		
Çevresinin gelişmesine yardımcı olur	92	51.4	64	35.8	20	11.2	2	1.1		
Derslerinin baskısından kurtulurlar	93	52	60	33.5	23	12.8	2	1.1		
Gelişim ve büyümelerine olumlu yönde etki eder	121	67.6	52	29.1	6	3.4				
Sosyal kişilik kazandırır	109	60.9	63	35.2	6	3.4				
Çocukların dikkat seviyelerini artırır	95	53.1	66	36.9	10	5.6	7	3.9		
Serbest zaman aktivitelerinin çocuğuma hiçbir yararı yoktur	8	4.5	2	1.1	7	3.9	20	11.2	141	78.8

Ebeveynlerin serbest zaman etkinliklerinin çocuklar üzerindeki etkileri hakkındaki görüşlerini tespit etmek için hazırlanan on üç maddeden on ikisine verilen cevapların %50 ve

daha üzerinde bir oranla “kesinlikle katılıyorum” şekilde olduğu saptanmıştır. Bunlardan bazıları; gelişim ve büyümelerine olumlu yönde etki eder (%67.6), çocukların arkadaşlık ilişkilerini geliştirir (%63.1), sosyal kişilik kazandırır (%60.9), çocukların stres atmalarına olanak sağlar (%57.5), düşünceleri en yüksek yüzdelerle sahip maddelerdir. Katılımcıların %78.8’i, “serbest zaman aktivitelerinin çocuğuma hiçbir yararı yoktur” maddesine ise “kesinlikle katılmıyorum” şekilde cevap vermişlerdir.

Ebeveynlere göre çocukların serbest zaman aktiviteleri için gün içerisinde, zaman ayırdıkları saat ile; çocukların gün içerisinde, zaman ayırmaları gereken saat arasındaki farkı test etmek amacıyla yapılan iki bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Ebeveynlere Göre Çocukların Serbest Zaman Aktiviteleri İçin Gün İçerisinde Ayırdıkları Saat İle Çocukların Gün İçerisinde Ayırmaları Gereken Saatleri Belirttikleri İki Bağımsız Örneklem t-testi Sonuçları

Saat	N	\bar{X}	Ss	Sd	T	P
Günde Ayrılan Saat	154	2.81	1.63	315	3.729	.000
Günde Ayrılmaması Gereken Saat	163	2.19	1.29			

Ebeveynlere göre çocukların serbest zaman aktiviteleri için gün içerisinde ortalama zaman ayırdıkları saat ve zaman ayırmaları gereken saat ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur [$T_{(315)}=3.729, p=.000$]. Buna göre, ebeveynler çocuklarının gün içerisinde $\bar{X}=2.81$ (Ss=1.63) saat serbest zamanlarını değerlendirme aktiviteleri için zaman ayırdıklarını fakat gün içerisinde $\bar{X}=2.19$ (Ss=1.29) saat olmak üzere daha az saat zaman ayırmaları gerektiğini düşünmektedirler.

Tablo 4’te ebeveynlere göre çocukların serbest zaman aktiviteleri için hafta boyunca zaman ayırdıkları gün ile çocukların hafta boyunca zaman ayırmaları gereken gün arasındaki farkı test etmek amacıyla yapılan iki bağımsız örneklem t-testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4. Ebeveynlere Göre Çocukların Serbest Zaman Aktiviteleri İçin Hafta Boyunca Zaman Ayırdıkları Gün İle Çocukların Hafta Boyunca Zaman Ayırmaları Gereken Günleri Belirttikleri İki Bağımsız Örneklem t-testi Sonuçları

Gün	N	\bar{X}	Ss	Sd	T	P
Haftada Ayrılan Gün	151	4.37	2.05	309	2.350	.019
Haftada Ayrılmaması Gereken Gün	160	4.92	2.05			

Ebeveynlere göre çocukların serbest zaman aktiviteleri için hafta boyunca ortalama zaman ayırdıkları gün ile zaman ayırmaları gereken gün ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır [$T_{(309)}=-2.350, p=.019$]. Ebeveynler çocuklarının hafta boyunca $\bar{X}=4.37$ (Ss=2.05) gün zaman ayırdıklarını, bununda haftada $\bar{X}=4.92$ (Ss=2.05) gün ile daha fazla gün serbest zaman aktiviteleri için zaman ayırmaları gerektiğini düşünmektedirler.

Ebeveynlere göre çocukların sportif etkinliklere katılma şekli ile ilgili frekans ve yüzde dağılım sonuçları Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Ebeveynlere Göre Çocukların Sportif Etkinliklere Katılma Şekli ile İlgili Frekans ve Yüzde Dağılımları

	N	%
Serbest Zamanlarını Değerlendirme	66	36.9
Elit (uluslararası düzeyde)	53	29.6
Kulüp Takımları	45	25.1
Okul Takımları	13	7.3
Diğer	1	.6
Boş	1	.6
Toplam	179	100

Çocuklarının gelecekte sportif etkinliklere hangi düzeyde katılmalarını istedikleri ile ilgili soruda ebeveynlerin %36.9 ile serbest zamanlarını değerlendirme şeklinde katılmalarını istediklerini belirtmişlerdir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışmanın amacı, ebeveynlerin çocuklarının serbest zaman aktiviteleri ve spor faaliyetlerine katılımları hakkındaki görüş ve beklentilerinin belirlenmesidir.

Araştırmanın sonuçları göstermektedir ki, ebeveynlere göre çocuklar en çok; televizyon izlemek, müzik dinlemek, bilgisayar internet ile uğraşmak gibi pasif serbest zaman aktivitelerini tercih etmektedirler. Fakat ebeveynler çocuklarının tercih ettikleri serbest zaman aktivitelerine karşın en çok aktif olarak katılmayı gerektiren sportif etkinliklere katılmalarını istediklerini belirtmişlerdir. Daha önceki yıllarda Greendorfer ve Lewko' nun 1978 yılında yaptığı çalışmada % 71' i kız olan 8-13 yaş arasındaki deneklerin 95' inin spora katılımlarına ailelerinin neden olduğunu belirlemiştir (Greendorfer, 1978). 10 yaşındaki çocuklar üzerinde yapılan bir araştırmada da, faal olarak oyun oynadıkları zamanın iki katını televizyon karşısında geçirmektedirler sonucuna ulaşılmıştır. TV seyretme süresi ile vücut yağı arasında doğrudan bir ilişki olduğu tespit edilmiş, ne kadar fazla TV izlerse, yağlanma ihtimalinin de o kadar fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Brown, Frankel ve Fennel, 1989). Bu çalışmanın bulgusu ve daha önceki çalışmalar göstermektedir ki; spora katılımda aile önemli bir rol oynamaktadır. Çocukların serbest zamanlarında daha çok pasif etkinlikleri tercih ettikleri ve tercih edilen pasif etkinlikler sonucu çocuklarda meydana gelen olumsuz etkilerinden de bahsedildiği gözlemlenmiştir.

Çalışmanın diğer bir sonucu ise ebeveynlere göre, serbest zaman etkinliklerinin çocuklar üzerinde en çok gelişim ve büyümelerine olumlu yönde, arkadaşlık ilişkilerini geliştirmelerine ve sosyal kişilik kazanmalarına etki edeceğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Serbest zaman aktivitelerinin iyi ve verimli değerlendirilememesinden kaynaklanan çocuklarda şişmanlık fiziki bir sorun olmanın ötesindedir. Toplum şişman çocukları tembel, şaşşal ve kendini kontrolden yoksun olarak niteler. Çocuklar küçük yaşlarda kendileri hakkında ilk olarak dünyaya nasıl uyum sağlayacaklarını düşünürler. Çocukların alay edilme nedenlerinin başında şişmanlık gelir. Kilo sorunları kendine güveni zedeler, arkadaş edinmelerini güçleştirir. Arkadaş seçme üzerinde yapılan araştırmalarda, beş-altı yaşındaki çocuklar fazla kilolu akranlarını listenin sonuna

koymuşlardır (Kalish, 1998). Bu araştırmanın doğrultusunda ebeveynler çocuklarının serbest zaman aktivitelerine katılarak böyle problemlerden korunabileceklerini düşünmekte olabilirler.

Ebeveynler çocuklarının serbest zaman ve spor faaliyetlerine ayırdıkları zaman ile ilgili olarak, gün içerisinde gereğinden fazla saat fakat hafta boyunca daha az gün ayırmakta oldukları düşüncesindedirler. Bununla beraber gün içerisinde daha az saat fakat hafta boyunca daha fazla gün ayırmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bu bulguya yakın bir sonuç olarak Amerikan Spor Hekimliği Yüksek Okulu çocukların haftada en az üç gün 20'şer dakikalık yoğun fiziki faaliyette bulunmalarını önermektedir (Kalish, 1998). Bayraktar altı-on bir yaş arasındaki Türk çocukların adım ortalamalarını alarak yapmış olduğu çalışmayı Duncan'ın altı - on iki yaş çocuklar için geliştirmiş olduğu günlük fiziksel aktivite adım standartları grafiğine göre yorumlamıştır (Tudor-Locke, Hatano, Pangrazi ve Kang, 2008). Buna göre erkek çocukların 12959 adım ortalaması ile Orta seviyenin alt sıralarında ve 11430 adım ortalaması ile kız çocukları da Orta seviyede yer aldıkları sonucuna ulaşılmıştır (Bayraktar, 2010). Araştırma sonuçlarında yer alan, çocukların vakit harcadıkları serbest zaman aktivitelerine hafta boyunca daha fazla zaman ayırmaları gerektiği görüşü ile paralel olarak Türkiye'de yapılan bu çalışma ile erkek ve kız çocuklarının fiziksel aktivite seviyelerinin orta seviyede yer alması sonuçları birbirini destekler niteliktedir.

Çocuklarının sportif etkinliklere katılma şekli olarak ebeveynlerin belirttiği görüşlerde en fazla serbest zamanlarını değerlendirme olarak katılmalarını istediklerini ve ardından da elit düzeyde spor faaliyetlerine katılmalarını istediklerini sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç göstermektedir ki; serbest zaman aktivitelerinin, elit seviyede spora göre daha az çaba gerektirdiğinden ve bunun yanı sıra serbest zaman aktivitelerinde çocuğun üzerindeki baskının az olması ebeveyn görüşlerine de bu şekilde yansımaktadır. Brown ve ark. (1989), 13-19 yaş arasındaki çocuk ve ergenlerde devamlı bir spor branşı ile uğraşılmasında anne ve baba desteğini incelemiş, ailesinden bu konuda daha fazla cesaret ve destek alanların ergenliğe doğru daha fazla oranda spora devam ettikleri ortaya çıkmıştır (Brown ve ark., 1989). Bu iki çalışma dikkate alındığında eğer ebeveynler desteklerse çocukların elit düzeyde spora devam etme şanslarının yüksek olduğu düşünülebilir. Bu çalışmanın örneklem grubuna göre ise çocukların elit düzeyde daha fazla oranla serbest zaman değerlendirme amaçlı spor yapmaları istenmektedir.

Ebeveynlerin çocuklarının serbest zaman aktiviteleri ve spora katılımları hakkındaki görüş ve beklentilerinin belirlenmesi amacı ile yapılan bu çalışmanın bulguları göstermektedir ki, bu çalışmaya katılan ebeveynler çocuklarının serbest zamanlarında daha fazla sportif etkinliklere katılmalarını istediklerini ve serbest zaman etkinliklerinin çocukları üzerinde olumlu etkileri olduğunu belirtmişlerdir. Ancak çocukların serbest zamanlarında ilk sıralarda yaptıkları aktivitelere bakıldığında, ebeveynlerin her ne kadar isteseler de çocuklarını olumlu yönde fiziksel aktivite ve spora katılıma yönlendirmedikleri görülmüştür.

Bunun yanında, ebeveynlerin verdikleri cevaplara göre; çocuklarının gün içerisinde daha az saat ama hafta boyunca daha fazla gün sportif etkinlik yapmaları gerektiği ve spora daha çok serbest zaman değerlendirme amaçlı katılmalarını istedikleri tespit edilmiştir. Bu sonuç örneklem grubu için göstermektedir ki, ebeveynler serbest zamanları değerlendirmenin önemini farkında olarak, çocuklarının serbest zaman aktivitelerini hafta boyunca daha fazla güne yaymaları gerektiğini vurgulamışlardır.

Araştırma sonucu göstermektedir ki ebeveynler çocuklarının serbest zamanlarını daha fazla sportif ve kültürel gelişimlerini desteleyecek şekilde aktivitelere katılmalarının gerektiğini düşünmektedirler, bu nedenle bu sonucu gerçekleştirebilecek çözüm önerileri geliştirilmelidir. Ebeveynler çocuklarına serbest zaman ve sportif aktiviteler katılmaları için daha çok fırsatlar sunulmalı ve olumlu örnek olunmalıdır. Eğitimciler, antrenörler ve rekreasyon uzmanları mevcut araştırma sonuçları hakkında bilgi sahibi olarak çocukların hangi serbest zaman aktivitelerine, hangi sıklıkla yönlendirilmeleri gerektiği konusunda; çocuklarının potansiyelleri ve eksikliklerini de dikkate alarak ebeveynleri bilgilendirmeleri gerekmektedir.

Araştırmanın sonuçlarının kullanımına ilişkin olarak, literatürde var olan, çocukların fiziksel aktivite seviyeleri, spor ve serbest zaman aktivitelerine katılımlarındaki ebeveynin etkisi konulu çalışmaların yanında; ebeveynlerin görüşlerine göre çocukların mevcut durumları ve olması gereken durumları, aktivite çeşidi ve zaman sınırlamaları olarak daha çok açıklık kazanmış bulunmaktadır. Bu sonuçlar yapılacak çalışmalara daha çeşitli verilerle kaynaklık edecektir.

KAYNAKLAR

- Aslan, N. (2000). Üniversite öğrencilerinin boş zaman değerlendirme eğilimi (Öğretmen yetiştiren kurumlarda karşılaştırmalı bir araştırma), Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, 3, İzmir.
- Aslan, N. (2009). An examination of family leisure and family satisfaction among traditional, *Turkish families*. *Journal of Leisure Research*, 41.
- Bayraktar, A. (2010). Çocuklarda fiziksel aktivite düzeyleri ve beden kitle indeksinin değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi.
- Berkay, F. (1998). Kültürel değerlerin taşıyıcısı olarak aile, kitle iletişim araçları ve gelecek, *III. Aile Şurası Tebliği*, T.C Devlet Bakanlığı, Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, Ankara.
- Bianchi, S.,M. & Robinson J. (1997). What did you do today? Children's use of time, family composition, and the acquisition of social capital. *Journal of Marriage and Family*, 59.
- Bilton, T., Bonnett, K., Jones, P., Lawson, T., Skinner, D., Stanworth, M., Webster, A. (2002). *Introductory Sociology*, 4th ed., Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Brown, B.A.; Frankel, B.G.; Fennell, M.P. (1989); Hugs or Shrugs; Parental and Peer Influence on Continuity of Involvement in Sport by Female Adolescent, *Sex Roles* 20; ss: 397-409
- Burt, C.,E., Cohen, L.,H. & Bjorck, J.,P. (1998). Perceived family environment as moderator of young adolescents' life stress adjustment. *American Journal of Community Psychology*, 16.
- DuBois, D.,L., Elitel, S.,K. & Fenler, F.,D. (1994). Effects of family environment and parent-child relationships on school adjustment during transition to early adolescence. *Journal of Marriage and Family*, 56.
- Greendorfer, S.; Lewko, J.H. (1978); Role of Family Members in Sport Socialization of Children; *Research Quarterly* 49, ss: 146-152
- Güven, Ö. ve Öncü, E. (2006). Beden eğitimi ve spora katılımı aile faktörü, *Aile ve Toplum Dergisi*, 3(10), 81-90.
- Hoff, A.E., & Ellis, G. D. (1992). Influence of agents of leisure socialization on leisure self-efficacy of university students. *Journal of Leisure Research*, 24.
- Jackson L.A., Eye A.,Fitzgerald H.,Zahao Y., Witt E.A. (2010). "Self-Concept, Self-Esteem, Gender, Race And Information Technology Use", Michigan State University, 308 Psychology Building, East Lansing, MI 48824, USA, 26(3), 323-328
- Kalish, S., (1998) "Çocuğunuz İçin Spor ve Fitness",syf:4-99-5, Beyaz Yayınları.
- Keskin, V. (2006). *Çocuklarını spora yönlendiren anne ve babaların beklentileri*, Yüksek Lisans Tezi.
- Kılıçgil E. (1998). *Sosyal çevre-spor ilişkileri*, Kültür Ofset, Bağırhan Yayımevi, Ankara. s: 27,35,43, 92, 95
- Kurdek, L.,A. & Sinclair, R.,J. (1998). Adjustment of young adolescents in two-parent nuclear, stepfather, and mother-custody families. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 56.
- Levin, I. & Trost, J. (1992). Understanding the concept of family, *Family Relations*, 41.arsh, I. (2000). *Sociology-making sense of society* (2nd ed.) . London: Prentice Hall.
- McGee, R.; Williams, S.; Howden-Chapman, P.; Martin, J.; Kawachi, I. (2006), Participation In Clubs And Groups From Childhood To Adolescence And Its Effects On Attachment And Self-Esteem, *Journal of Adolescence* 29, 1-17
- Öncü, E. (2007). *Ana-Babaların çocukların beden eğitimi dersine katılımlarına yönelik tutumları ve beklentileri*, Doktora Tezi.
- Öztürk, F. (1998). *Toplumsal boyutlarıyla spor*. Ankara: Bağırhan Yayımevi.
- Santur, E. (1998). Kültürel değişim sürecinde aile (Etnolojik yaklaşım), *III. Aile Şurası Tebliği*, T.C Devlet Bakanlığı, Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, Ankara.
- Sayın Ö. (1990). *Aile sosyolojisi, ailenin toplumdaki yeri*. İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.

- Şimşek, K. (2005). Çocukların spora yönlendirilmesinde ailenin görüşlerinin değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi.
- Tudor-Locke C., Hatano R., Pangrazi R.P., Kang M.;(2008). Revisiting “How Many Steps Are Enough?” Official Journal of the American College of Sports Medicine. 40,(7)1, 537-543.
- Yetim, A.A. (2005). *Sosyoloji ve spor*, Yayıncılık Matbaası, İstanbul.
- Zabriskie, R.,B. & McCormick, B. (2003). Parent and child perspectives of family leisure involvement and satisfaction with *family life*. *Journal of Leisure Research*,,35(2), Pg:163-189.